

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director : **DIMITRIE ALEXANDRESCO**

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

Prim-Redactor : **EMANOIL DAN**

Licențiat în drept, avocat

Redactor-proprietar : **I. S. CODREANU**

Licențiat în drept și științe de Stat, avocat

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla . . . 45 lei
 6 luni 20 »
 3 luni 10 »
 Streinătate 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

Apare de două ori pe săptămână
 sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
 București, CALEA RAHOVEI, 5
 Lângă Palatul Justiției
 = TELEFON 16/98 =

SUMAR

— I ărerile d-lor N. Iorga și I. Peretz despre Pravila lui Vasile Lupu, (urmare) de d-l profesor S. G. Longinescu ;
 — In jurul unei sentințe a Trib Argeș de d-l Corneliu Botez, consilier la Curtea de apel Galați.

JURISPRUDENȚĂ

— Casație s. I: *Dinu Ion Coleasa cu D-tra și Anghel Călin* (Moștenitorul de bună credință poate, unind acest titlu de pro herede, cu o posesiune de 10 ani, exercitată în condițiunile legi, să dobândească proprietatea unui imobil. conform art. 1895 și urm. cod civil, fără a fi obligat el a face dovada titlului cu care autorul succesiunii a început posesiunea).
 — Trib Ilfov s. III: *D. Smedescu cu Zoe și Atanasie Bolintineanu* (Dacă, pentru preînțămpinarea unei acțiuni viitoare se poate face o acțiune?);
 — Curtea de casație din Franța. (Despre divizibilitatea mărturisirii), cu o Notă.

Rezumatele Jurisprudenței Curței noastre de casație

— Casație s. II: Consolidare. — Hotărâre dată sub vechea lege. — Executarea ei sub noua lege. — Aplicarea formelor prescrise de noua lege. — Art. 43 și 67 legea consolidărilor.
 — Casație s. III: Asigurare. — Acțiune în despăgubire. — Prescripție scurtă. — Moduri de întrerupere. — Clauza prin care se limitează modurile de întrerupere. — Dacă e validă?

Părerile D-lor N. Iorga și I. Peretz

despre

Pravila lui Vasile Lupu

(Urmare)

CAP. II.

§ II. D-l Peretz în «*Pravila lui Vasile Lupu și izvoarele ei grecești*»³²⁾ după ce spune, că în lucrarea noastră «*Pravila Moldovei din vremea lui Vasile Lupu*»³³⁾ lămurim «complect și detaliat izvoarele» acestei pravile, că găsim «în Νόμοι γεωργικοί pe de o parte, în operele lui Prosper Farinaccius pe de altă parte aceste izvoare» și că, «admițând spusele lui Eustratie, că «Măria Sa... au găsit oameni ca aceia, dascăli și filosofi, de au scos din cărți elinești și lătinesti toate tocmealele ceale bune și giudeațele celor buni creștini și svinți împărați», arătăm «legile colonarii și învățăturile jurisconsultului italian ca izvoare directe ale pravilei moldovenești», adaogă:³⁴⁾ Că, încă

Les Opinions de M-rs N. Iorga et J. Peretz

sur

Le Code de Basile Lupu

(Suite)

CHAPITRE II

§ II. M. J. Peretz, dans «*Le Code de Basile Lupu et ses sources grecques*»³²⁾, commence par dire que, dans notre ouvrage sur «*Le Code de la Moldavie depuis l'époque de Basile Lupu*»³³⁾ nous élucidons «de façon complète et détaillée les sources» de cette loi, que nous trouvons ces sources «dans Νόμοι γεωργικοί d'une part et dans les oeuvres de Prosper Farinaccius de l'autre» et que, «en admettant les dires d'Eustrate, selon lesquels «Sa Majesté... a trouvé de grands maîtres et de grands philosophes, qui ont extrait de livres helléniques et latins toutes les bonnes ordonnances et tous les arrêts des bons chrétiens et saints Empereurs» nous indiquons «les lois colonaires et les leçons du jurisconsulte italien comme sources directes du «Code de la Moldavie». Il ajoute³⁴⁾ que, dès l'époque où nous étions en train

³²⁾ Vezi Ion Peretz, *Pravila lui Vasile Lupu și izvoarele ei grecești*, în Arhiva, organul Societății științifice și literare din Iași, Volumul jubilar, anul XXV (1914), Iași, 1914, p. 201—221.

³³⁾ Vezi *Legi vechi românești și izvoarele lor*, vol. I, București 1912.

³⁴⁾ V. I. Peretz, *Pravila lui Vasile Lupu și izvoarele ei grecești*, pag. 201 și 202.

³²⁾ V. J. Peretz, *Le Code de Basile Lupu et ses sources grecques*, dans Arhiva, organ de la Société scientifique et littéraire de Iassy, volume jubilaire, année XXV (1914), Iassy, 1914, pp. 201-221.

³³⁾ V. *Anciennes lois roumaines et leurs sources*, Vol. I, Bucarest, 1912.

³⁴⁾ V. J. Peretz, *Le code de Basile Lupu et ses sources, grecques*, pp. 201 et 202.

de pe când noi lucram la Pravila Moldovei, d-sa ne-a atras luarea aminte «asupra unor texte grecești, care păreau în destul de apropiate de textul pravilei», dar, că noi n'am voit să ținem seamă de acele «texte scrise într'o limbă nefamiliară», ci, «fără a ne mai ocupa de izvoarele imediate», ne-am mulțumit, că am «descoperit izvorul primitiv al Pravilei lui Vasile Lupu». «Aceste izvoare imediate sunt însă grecești și numai grecești. Declarația formală a lui Eustratie de la începutul pravilei: «datu-s'au învățătură și mie unul mai mic și nice de o treabă a Mării Sale rob, Eustratie biv Logofăt, *de am scos aciaste Pravile și le am tălmăcit den scrisoare grecească pre limbă românească, ca să poată înțelege toți*» ar fi suficientă, ca să învedereze acest adevăr. Pe vremea lui Vasile Lupu limba greacă nu era încă limba răspândită în țară, limba vorbită și scrisă la curte, limba în care se tipăreau codicile de legi ca pe vremea lui Ipsilant, lui Caragea și Calimah. Cuvintele lui Eustratie arată deci origina reală a dispozițiunilor legislative moldovenești *extrase de dascăli și filosofi din cărți elinești și lătimești și traduse apoi de Eustratie în limba românească*.— Dar în afară de această declarație avem textul însuși al manuscriselor grecești, care se aseamănă într'afăta cu textul corespunzător al Pravilei vasiliane, că nu permit nici o îndoială în privința traducerii lor sau a altor manuscrise aproape identice cu ele în pravila moldovenească. Nu textul latinesc a servit alcătuitoarelor pravilei, dacă acordăm lui Eustratie acest nume și această cinste, ci textul grecesc atât la legile colonarii, cât și la scrierile lui Farinaccius. Și aceasta se poate dovedi cu ușurință». Apoi,³⁵⁾ după ce trimete la manuscriptele grecești No. 176, 532 și 588 dela Academia Română, cercetează cele dintâi 94 de paragrafe, precum și capitolele 15, 16, 69 și 70-78 ale Pravilei arată părerile sale și încheie zicând³⁶⁾: 1) *Νόμοι γεωργικοί*, și Operile lui Prosper Farinaccius formează izvoarele Pravilei lui Vasile Lupu și ale unei părți din Pravila lui Matei Basarab. 2) Cele dintâiu au fost scoase după un manuscris grecesc asemănat, dar nu identic, cu cele publicate de Leunclavius și de Heimbach. 3) Cele d'al doilea au fost parafrazate și reduse într'o lucrare în limba greacă, fie poate ca curs de drept și procedură penală în genul manuscriselor No. 42 și 46 dela Biblioteca centrală din Iași și care ne redau culegerile lui Loewenklau și Labbé, fie, ceeace e mai puțin pro-

³⁵⁾ *Ibidem*, pg. 203-220.

³⁶⁾ *Ibidem*, pg. 221. Cf. deasemenea pg. 207 și 220.

de travailler au «Code de la Moldavie», il a attiré notre attention «sur certains textes grecs qui semblaient suffisamment approchants du texte du Code», mais que nous n'avons pas voulu tenir compte de «ces textes écrits en une langue peu familière» et que, «sans plus nous occuper des sources immédiates», nous nous sommes contentés «d'avoir découvert la source primitive du Code de Basile Lupu».—Mais ces sources immédiates sont en langue grecque et seulement en grec. La déclaration formelle faite par Eustrate au commencement du Code «Sur l'ordre qui m'en a été aussi donné à moi esclave infime et bon à rien de Sa Majesté, Eustrate ancien Logothète, *j'ai extrait et traduit ces lois du grec en roumain*, pour que tous pussent les comprendre» aurait été suffisante pour démontrer cette vérité. A l'époque de Basile Lupu la langue grecque n'était pas encore la langue répandue dans le pays, la langue parlée et écrite à la Cour, la langue dans laquelle on imprimait les Codes de lois, comme elle le devint plus tard à l'époque d'Ypsilante, de Caragea et de Callimach. Les paroles d'Eustrate indiquent en conséquence l'origine réelle des dispositions législatives moldaves *extraites par les maîtres et les philosophes de livres helléniques et latins et traduites ensuite par Eustrate en langue roumaine*.— Mais en dehors de cette déclaration on nous possédons le texte même des manuscrits grecs qui se rapproche à tel point du texte correspondant du Code Basilien, qu'aucun doute n'est plus permis au sujet de leur traduction ou de celle d'autres manuscrits presque identiques dans le Code moldave. Ce n'est point le texte latin qui a servi à l'auteur du Code—si nous accordons à Eustrate cet honneur—mais le texte grec, aussi bien pour les lois colonaires que pour les oeuvres de Farinaccius. Cela aussi peut être prouvé avec facilité.

Plus loin³⁵⁾, après avoir renvoyé aux manuscrits grecs No. 176, 532 et 588 de l'Académie roumaine, il examine les 94 premiers paragraphes ainsi que les chapitres 15, 16, 69 et 70 à 78 du Code. M. J. Peretz conclut en disant:³⁶⁾ 1) Les *Νόμοι γεωργικοί* et les oeuvres de Prosper Farinaccius constituent les sources du Code de Basile Lupu et d'une partie du Code de Mathieu Bassarab. 2) Les premières ont été extraites d'un manuscrit grec approchant, mais non point identique à ceux publiés par Leunclavius et Heimbach. 3) Les secondes ont été paraphrasées et réduites dans un ouvrage en langue grecque, peut-être sous la forme de cours de droit et de procédure pénale dans le genre des manuscrits No. 42 et 46 de la Bibliothèque centrale de Iassi

³⁵⁾ *Ibidem*, pp. 202-220.

³⁶⁾ *Ibidem*, pg. 221. Cf. deasemenea pp. 207 et 220.

tabil, pentru și din ordinul lui Vasile Lupu Voevod anume spre elaborarea unei legiuri moldovenești.

4) Această din urmă lucrare mai voluminoasă ca manuscrisele 532 și 588 ale Academiei Române, de vreme ce coprindea toate capetele traduse în glavele legiurii moldovene și diferită de ele chiar în parte din materiile tratate în manuscrise, a fost tradusă din grecește de către Eustratie, cum însuși mărturisește; rolul său fiind și aci, ca și la așa zisă «Pravila lui Eustratie», acela de simplu traducător adeseori nepriceput și nedibaciu, iar nu acela de autor de codice. 5) Se poate spera, că cercetările îndreptate în această privință să izbândească și să putem avea pe lângă izvorul latinesc primitiv al Pravilei și izvorul său imediat grecesc. . . ».

Să cercetăm, dacă părerile și încheierile d-lui Peretz sunt dovedite cu *uşurinţă*, și dacă sunt întemeiate sau ba.

1) *In ce privește încheierile scoase din Prefața lui Eustratie la Cartea de învățatură.*

Această Prefață îndreptată către «cine va ceti, ca să înțeleagă³⁷⁾» în partea sa de la sfârșit glăsuște astfel³⁸⁾: «drept aceea cu multă osrădie s'au nevoit Măria sa de-au cercat pre multe Țări, până l-au îndereptat Dumnezeu de-au găsit oameni ca aceia, dascăli și filosofi, de-au scos den cărți elinești și lătinești toate tocmealele ceale bune și giudeațele celor buni creștini și svinți împarați, carile ca o lumină luminează și arată tot lucrul celor întunecați și proști și neinvățați, ca să cunoască străbătania tuturor și să giudece pre dîreptate, carele să chiamă acmu Pravilele împărătești. Aceastia înțelepciuni și aceastia învățături ne-au dat și ne-au lăsat noo tuturor rodului Românesc, ca să ne fie noo depururia izvor de viația în viaci nescădzut și nesvrășit.—După tocma și nevoința Mării sale Domnului datu-s'au învățatură și mie unui mai mic și nice de o treabă a Mării sale rob, Eustratie biv Logofet, de am s'os aciaste Pravile și le-am talmăcit den scrisoare grecească pre limbă Românească, ca să poată înțeleage toți»³⁹⁾.

Cetind această parte din Prefață, am înțeles următoarele:

et qui reproduisent les collections de Loevenklau et de Labbé, ou, ce qui est moins probable, sur l'ordre de Basile Lupu, spécialement en vue de l'élaboration d'une législation moldave. 4) Ce dernier travail, plus volumineux que les manuscrits 532 et 588 de l'Académie roumaine, étant donné qu'il comprenait tous les chapitres traduits de la législation moldave et qui en diffère même par certaines des matières traitées dans les manuscrits, a été traduit du grec par Eustrate, comme il le déclare lui-même d'ailleurs. Ici encore, tout comme pour l'ouvrage dit «Le Code d'Eustrate» le rôle de ce dernier n'a été que celui d'un simple traducteur, souvent incorrect et maladroit et non point celui d'un auteur de Codes. 5) On a le droit d'espérer que les recherches faites en vue de retrouver la source grecque immédiate du Code réussissent et que nous posséderons aussi ce texte à côté de sa source latine primitive. . . ».

Examinons si les opinions et les conclusions de M. J. Peretz sont réellement démontrées avec *facilité* et si elles sont fondées ou non.

1) *En ce qui concerne les conclusions tirées de la «Preface» d'Eustrate au «Livre de préceptes».*

Cette Préface» adressée à «ceux qui liront pour comprendre»³⁷⁾ dit, dans sa partie finale³⁸⁾: «Voilà pourquoi Sa Majesté s'est empressée et s'est donné la peine de faire des recherches dans bien des pays jusqu'à ce qu'avec l'aide de Dieu, il ait trouvé de grands maîtres et de grands philosophes, qui ont extrait de livres helléniques et latins toutes les bonnes ordonnances et tous les arrêts des bons chrétiens et saints empereurs, ordonnances et arrêts qui éclairent comme des flambeaux, qui expliquent tout à ceux qui sont dans l'obscurité, la simplicité et l'ignorance, qui leur font reconnaître toutes les iniquités, qui les font juger selon la justice et qui s'appellent maintenant les lois impériales. Ces sages enseignements, il nous les a donnés et laissés à nous tous Roumains, afin qu'ils soient à jamais pour nous une source de vie éternellement inépuisable et infinie. — Conformément aux dispositions expresses de Sa Majesté le Prince et sur l'ordre qui m'en a été aussi donné, à moi esclave infime et bon à rien de Sa Majesté, Eustratie, ancien Logothète, j'ai extrait et traduit ces lois du grec en roumain, pour que tous pussent les comprendre».

La lecture de cette partie de la «Préface» nous donne à entendre ce qui suit:

³⁷⁾ V. *Istoria dreptului românesc*, cit., pg. 137, n. 212.

³⁷⁾ V. *Histoire du droit roumain*, cit., p. 137, n. 212.

³⁸⁾ Vezi *Legi vechi românești și izvoarele lor*, 1912, pgg. V și VI.

³⁸⁾ V. *Anciennes lois roumaines et leur sources*, cit., pg. V et VI.

Fiindcă Eustratie zice: «datu-s'au învățătură și mie», urmează, că Vasile Lupu nu dăduse însărcinare numai lui Eustratie, ci și altora. Acești alții nu pot fi de cât «dascăli și filosofii», care «au scos den cărți elinești și lătinești toate tocmeelele ceale bune». Deci, și aceștia au lucrat tot după însărcinarea dată de Domnitor.

Fiindcă se spune mai întâi, că dascăli și filosofi «au scos den cărți elinești și lătinești...» și pe urmă, că Eustratie a «scos aciaste Pravile», urmează, că s'au făcut două spicuiuri: întâi cea făcută de dascăli și filosofi, din cărțile «elinești și latinești», care se numeau pe atunci „Pravile împărătești“, iar pe urmă cea scoasă de Eustratie din cea dintâi.

Fiindcă spicuirea întâia, făcută de dascăli și filosofi, cuprinde «toate tocmeelele ceale bune și giudeațele celor buni și svinți împărați», cu ajutorul cărora să se poată cunoaște strămbătatea tuturor și să se judece cu dreptate, fiindcă «aceastia înțelepciuni și aceastia învățături ne-au dat și ne-au lăsat *noo, tuturor rodului românesc*, ca să ne fie *noo* depurarea *izvor* de viață în veci nescădzut și nesfârșit» și fiindcă spicuirea a doua, făcută de Eustratie «după *tocmala și nevoința Mariei Sale Domnului*», cuprinde «*aciaste Pravile*», urmează pe de o parte, că spicuirea întâia cuprinde tot ceea ce dascăli și filosofi chibzuiseră, că ar fi bun pentru o legiuire și că ea a fost făcută anume pentru tot neamul românesc, spre a-i servi de izvor de legiuire, iar pe de altă parte, că spicuirea a doua cuprinde cele ce Vasile Lupu alesese din spicuirea întâia, ca fiind potrivite cu nevoile țarei sale, și le arătașe lui Eustratie, ca să le scoată de acolo pentru alcătuirea legiuirii Moldovei.

Fiindcă Eustratie zice, că a «scos aciaste Pravile și le-a *tălmăcit* den scrisoare *grecească* pre-*limbă românească*» urmează, că spicuirea întâia a fost făcută de dascăli și filosofi din acele cărți «elinești și latinești» în limba grecească și că spicuirea a doua, făcută de Eustratie, a fost tălmăcită tot de el din grecește în românește.

În sfârșit, fiindcă Vasile Lupu, voind să înzestreze Moldova c'o legiuire, a dat însărcinarea, ca să se facă atât spicuirea tălmăcită în grecește, cât și cea scoasă din aceasta și tălmăcită în românește, spre a fi legiuire moldoveană, urmează, că tălmăcirea grecească a fost făcută din porunca lui Vasile Lupu și pentru dansul, că ea este numai o lucrare pregătitoare pentru legiuirea moldoveană și că ea, ca toate lucrările pregătitoare, poate servi

Du fait qu'Eustrate dit: „sur l'ordre qui m'en a été *aussi* donné...», il s'ensuit que Basile Lupu n'avait pas donné cette mission à Eustrate seulement, mais aussi à d'autres, qui ne peuvent être que les «grands maîtres et philosophes» qui „ont extrait de livres helléniques et latins toutes les bonnes ordonnances». En conséquence, eux aussi ont reçu mission du Prince à cet effet.

Du fait que l'on dit d'abord que les maîtres et philosophes «ont *extrait* de livres helléniques et latins» et ensuite: «Eustrate a *extrait* ces lois», il résulte que deux séries d'extraits ont été composées le premier extrait est celui que les maîtres et philosophes ont tiré des livres „helléniques et latins“ qui étaient dénommés à l'époque «les lois impériales» et le second, celui qu'Eustrate a tiré du premier.

Du fait que le premier extrait, élaboré par les maîtres et les philosophes, comprend «*toutes* les bonnes ordonnances et *tous* les arrêts des bons chrétiens et saints empereurs» qui «font reconnaître toutes les iniquités» et qui «font juger selon la justice», de celui que «*Ces* sages enseignements, il nous les a donnés et laissés à *nous tous Roumains*, afin qu'ils soient à jamais pour *nous* une *source* de vie, éternellement inépuisable et infinie» et de la circonstance que le second extrait, élaboré par Eustrate «Conformément aux *dispositions expresses* de Sa Majesté le Prince» comprend «*ces* lois», il résulte d'une part que le premier extrait comprend toute la matière que les maîtres et les philosophes avaient estimée être apte à composer une législation et qu'il avait été élaboré spécialement pour «tous les Roumains, afin de leur servir de source de législation. Il résulte d'autre part, que le second extrait comprend tout ce que Basile Lupu avait choisi du premier comme étant approprié aux besoins de son pays et avait indiqué à Eustrate afin de l'extraire pour élaborer la législation de la Moldavie.

Du fait qu'Eustrate dit avoir «*extrait et traduit* ces lois du grec en roumain», il s'ensuit que le premier extrait a été tiré par les maîtres et les philosophes des «livres helléniques et latins» et a été écrit en langue grecque et que le second extrait, élaboré par Eustrate, a été traduit par ce même auteur du grec en roumain.

Enfin, étant donné que Basile Lupu, voulant doter la Moldavie d'une législation, a chargé des savants de faire des extraits en langue grecque et d'en élaborer ensuite un autre tiré des premiers et traduit en roumain, afin d'en composer une législation moldave, il s'ensuit que la traduction grecque a été faite sur l'ordre de Basile Lupu et pour son usage propre, qu'elle ne constitue qu'un travail préparatoire pour la législation moldave,

la tălcuirea acestei legiuri, dar nu poate fi privită ca izvorul imediat al ei.

Aceste fiind încheierile, pe care le am scos din Prefața Cărții de învățatură, iar nu acelea, pe care le-a scos d-l Peretz, n'am putut spune și nici n'am spus, că textul latinesc al scrierilor lui Farinaccius a servit la alcătuirea Pravilei moldovenești și, când am cercetat izvoarele imediate ale părții din Pravilă luată din scrierile lui Farinaccius, am crezut, că suntem îndreptățiți să nu ținem seamă de manuscrisele grecești No. 532 și 588 dela Academia Română, care, în cazul cel mai bun, nu puteau fi decât lucrări pregătitoare, ci să ținem seamă numai de scrierile latinești ale lui Farinaccius.

De asemenea, fiindă suntem de părere, că a avut ființă și o Pravilă a lui Alexandru cel Bun, alcătuită din cele 94 de paragrafe, care acum se găsesc intrupate la începutul Cărții de învățatură și care au fost spicuite din *Νόμοι γεωργικοί* și fiindcă pe vremea lui Alexandru cel Bun (1401—1433) *Νόμοι γεωργικοί* nu fuseseră încă tălmăcite în latinește, noi nu am putut spune și nici nu am spus, că textul latinesc al lor a servit la alcătuirea părții de la început a Pravilei Moldovei; iar când am cercetat izvoarele imediate ale acestei părți, fiindcă manuscriptul grecesc No. 176 al Academiei Române se deosebea prea mult de textul românesc, am crezut, că suntem îndreptățiți să nu ținem seama de acest manuscript, ci numai de *Νόμοι γεωργικοί* în elinește aflătoare în edițiile clasice ale lui Leunclavius (1596) și ale lui Heimbach (1851).

Dovada, că n'am spus, că textul latinesc al legilor colonarii și al scrierilor lui Farinaccius a servit la alcătuirea legiurii moldovene și că bine am făcut, că am lăsat la o parte manuscrisele grecești No. 176, 532 și 588 ale Academiei Române, o vom face, cercetând mai departe părerile și încheierile d-lui Peretz.

(Va urma)

S. G. LONGINESCU
Profesor de Drept Roman la Universitatea din București

(A suivre)

IN JURUL UNEI SENTINTE A TRIB. ARGEȘ

D-l Judecător V. Ștefănescu cerând opinia d-lui Consilier Corneliu Botez asupra soluției date de Trib. Argeș, publicată în «Curierul Judiciar» No. 62/915, d-sa se pronunță astfel prin următoarea interesantă scrisoare:

Domnule Ștefănescu,

Imi cereți părerea asupra soluțiunii date de

et que, comme tous les travaux préparatoires elle peut parfaitement servir à l'interprétation d'une semblable législation, mais ne saurait en être considérée comme la source immédiate.

Telles étant les conclusions que nous avons tirées de la «Préface» du «Livre de préceptes» et non point celles qu'en a tirés M. J. Peretz, nous n'avons pas pu dire et nous n'avons pas dit non plus que le texte latin des oeuvres de Farinaccius ait servi à l'élaboration du Code moldave et, quand nous avons examiné les sources immédiates de la partie du Code qui est extraite des écrits de Farinaccius, nous avons cru être en droit de ne pas tenir compte des manuscrits grecs No. 532 et 588 de l'Académie roumaine, — qui, dans le meilleur des cas, ne pouvaient constituer que des travaux préparatoires, — et nous avons pris en considération seulement les oeuvres latines de Farinaccius.

De même, étant donné qu'à notre avis il a existé aussi un Code d'Alexandre le Bon, composé des 94 paragraphes qui se trouvent incorporés maintenant au commencement du «Livre de préceptes» et qui ont été extraits des *Νόμοι γεωργικοί*, et comme, au temps d'Alexandre le Bon (1401-1433) celles-ci n'avaient pas encore été traduites en latin, nous n'avons pas pu dire et nous n'avons pas dit non plus que leur texte latin ait servi à l'élaboration de la partie qui se trouve au commencement du «Code de la Moldavie». D'autre part, étant donné que le manuscrit grec No. 176 de l'Académie roumaine présentait trop de différences avec le texte roumain, nous nous sommes cru en droit de ne pas tenir compte de ce manuscrit, mais seulement des *Νόμοι γεωργικοί* en langue grecque, qui se trouvent dans les éditions classiques de Leunclavius (1596) et de Heimbach (1851).

Nous ferons plus loin, en continuant à examiner les opinions et les conclusions de M. J. Peretz, la preuve que nous n'avons pas dit que le texte latin des lois colonnaires et des écrits de Farinaccius ait servi à l'élaboration de la législation moldave et que nous avons bien fait de laisser de côté les manuscrits grecs No. 176, 532 et 588 de l'Académie roumaine.

Tribunalul Argeș s. II, prin sentința No. 263/915 publicată în «Curierul Judiciar No. 62/915, dată de acel trib. în majoritate, dv. fiind de părere contrarie și adnotată cu o observație de d-l Em. Dan — apreciat jurist — care îmbrățișează interpretarea majorității.

Am citit sentința și motivele din opiniunea dv. separată.

Motivele date de dv. sunt și logice și juridice asupra ambelor puncte de drept rezolvite.

Convingerea mea este că, în materie civilă, o instanță inferioară constatând incompetența sa, nu poate trimite pricina în judecata unei prime instanțe superioare în grad, ci trebuie să respingă acțiunea ca rău introdusă înaintea sa. Judecătorul de ocol nu poate lua dispozițiuni de cât în margi-nile stricte ale competenței lui, el nu poate trimete afacerea mai departe, pentru că, odată cu desesizarea sa, rolul său a încetat; el nu poate trimete afacerea, pentru că a o trimete înseamnă a împietă asupra atribuțiilor, a încălca asupra competenței unei instanțe superioare, înseamnă, cum bine ați argumentat dv., a investi instanța superioară cu cercetarea pricinii. A investi sau a socoti că o poți investi — chestiune de nuanță — corespunde la aceiași idee. Puțin importă că instanța, ilegal investită, s-ar desesiza la rândul ei, întrucât fiecare instanță e în drept a-și verifica în mod suveran propria ei competență.

O asemenea trimitere, ca să nu zicem investire, pentru a complace d-lui Dan, instanța judecătorească n-o poate face decât în penal, unde ne găsim într-o materie de ordine publică și în care cursul justiției nu poate fi intrerupt și de aceea o autoriză textele respective din codul de procedură penală. În acest caz ne găsim în fața unei investiții obligatorii, pentru că legea însăși o ordonă; iar în cazul judecat de Trib. Argeș, a unei investiții eventuale, pentru că trimeterea se face sub rezerva acceptării ei de instanța imediat superioară.

Cum am demonstrat însă, ea nu e în drept a o accepta.

În adevăr e de principiu că o instanță judecătorească nu poate fi sesizată decât prin o cerere în judecată de-a dreptul făcută. Textele legii de procedură o spun neted. Cum poate fi înlăturată această regulă și cum poate fi întinsă excepția din art. 108 pr. civ. și la alte cazuri, afară de derogarea formală prevăzută de dînsul, adică de ipoteza când pricina e de competența altei instanțe egale în grad, destul de lămurit vizată de legiuitor, când zice că nu se vor mai percepe alte taxe or timbru?

Interpretarea protivnică ar răsturna însuși principiul ierarhiei instanțelor judecătorești, prea important, prea fundamental spre a nu se ține seamă de el, într-o regulată funcționare, cu puteri autonome, a instanțelor judecătorești.

Cum vedeți, sistemul nostru, respectă tocmai acest drept de suveranitate în examinarea competenței ce aparține oricărei instanțe în parte, de care pare a se îngrijii d-l Dan.

Venind la chestiunea fiscală, încă din punctul

de vedere al legii timbrului, chestiunea nu suferă discuție, în sensul soluționat de d-v.

Legea timbrului permite anularea timbrului în alt mod decât cel prevăzut de art. 53 combinat cu art. 26, numai în aceste cazuri limitate de ea. Mai e și cazul prevăzut de legea de procedură civilă, când o afacere se amână de bună voie de 3 ori, cum și cazul prevăzut de art. 35 legea j. de ocoale, care deși cuprinse în alte legi, completează legea timbrului.

A permite să-și completeze timbrul la tribunal, în urma declinării de competență a judeului de ocol, înseamnă a adăoga la lege un caz neprevăzut de ea, cu nesocotirea unei excepții de strictă aplicare, potrivit principiilor riguroase în materie fiscală.

E adevărat că art. 35 legea judec. de ocoale permite complectarea timbrului legal, însă într'un singur caz: în cazul când judele de ocol, deși incompetent, a reținut judecata pricinii, iar tribunalul — în urma apelului părții nemulțumite — constatând că judele de ocol eronat nu și-a declinat competența, evoacă fondul pricinii.

În acest caz, legea a voit să acorde o înlesnire, o favoare părții, spre a nu se mai trăgăni pricina, nu atât din vina sa, cât din procedarea greșită a judecătorului. Dar de aci a merge până acolo și a afirma, sum susține d-l Dan, că art. 35 l. jud. de ocoale a pus însuși «principiul complectării timbrului în apel» aplicabil și în ipoteza când judecătorul de ocol s'a declarat incompetent, înseamnă a desconsidera adevăratele principii care cărmuesc chestiunea, cu înfrângerea dispozițiilor excepționale categorice ale art. 35 l. jud. de oc., art. 53 l. timbrul. și art. 108 pr. civilă care nu îngăduie deslegarea ei prin interpretări extensive.

Eată de ce nu pot decât să mă raliez în totul la frumoasa și documentata d-v opinie separată din sentința trib. Argeș.

Tecuci, 11 Octombrie 1915

CORNELIU BOTEZ
Consilier la Curtea de apel-Galați

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 13 Ianuarie 1915

Președenția d-lui C R MAŢOLESCU, președinte

Dinu Ion Coleasă cu D-tra Anghel Călin și Anghel Călin, soț

Prescripțiune de 10 ani.—Titlu de proherede.—Unirea acestui titlu cu o posesiune de 10 ani, exercitată în condițiunile legii.—Dacă un asemenea moștenitor poate dobândi proprietatea unui imobil, fără a face dovada titlului cu care autorul său a început posesia.—(Articolul 1858, 1995 și 1897 c. civil).

Legiuitorul român, spre deosebire de cel francez, și respectând tradițiunea consacrată prin art. 3 al legiuirii din Muntenia din anul 1847, asupra prescripției împresurării pământurilor, a înscris prin-

cipiul că titlu proherede, este un just titlu, căciace rezultă evident din art. 1858 al. 4 combinat cu art. 644 și 1897 c. civ.

Prin urmare, moștenitorul de bună credință, poate, unind acest titlu cu o posesiune de zece ani exercitată în condițiunile legii, să dobândească proprietatea unui imobil, conform art. 1895 și urm. c. civ., fără a fi obligat el a face dovada titlului cu care autorul succesiunii a început posesiunea.

Astfel, tribunalul violează citatele texte de lege, când respinge mijlocul de apărare dedus din prescripțiunea proherede.

Deciziunea No. 17/915. — Casată, după recursul făcut de Dinu Ion Coleasă, sentința Trib. Ilfov s. III No. 473/914, dată în proces cu D-tra Anghel Călin ș. a.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut de d-l consilier I. N. Stămbulescu;

Pe d-l avocat Anghel Atanasie, în dezvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-l avocat Radu Dragomirescu, în combateri.

Deliberând,

Asupra motivalui II de casare:

«Violarea art. 644, 1858, 1859, 1895, 1897 și 1899 din codul civil. Omisiune esențială și nemotivare. La acțiunea intentată de D-tra Anghel Călin am opus prescripția aquisitivă de zece ani, bazată pe just titlu, calitatea mea de moștenitor al tatălui meu Ion Coleasă și buna credință, care se presumă, Trib. îmi respinge acest motiv de apărare (mijloc pe motiv că n'aș fi dovedit că tatăl meu Ion Coleasă cu just titlu a stăpânit terenul în litigiu. Ori eu n'am invocat prescripția de zece ani bazată pe posesia autorului meu, ci prescripția indeplinită în persoana mea, bazată pe posesiunea începută de mine la moartea tatălui meu, având just titlu calitatea mea de moștenitor și buna credință care se presumă până la proba contrarie. Înălăturând prescripția invocată de mine. Tribunalul a violat textele de lege menționate, omițând să se pronunțe asupra prescripției cum am invocat-o eu și nemotivând pentru ce nu admite ca just titlu calitatea mea de moștenitor».

Având în vedere că din concluziunile scrise, în sensul cărora tribunalul constată că s'au apărât părțile, rezultă că recurentul a opus acțiunii de revindicare a intimătei prescripțiunea de zece ani cu titlul de moștenitor al tatălui său, Ion Coleasă, întrucât a găsit terenul în litigiu în succesiunea tatălui său, deschisă în 1901, de când l'a posedat neîntrerupt până în 1912, data introducerii acțiunii;

Că tribunalul a respins acest mijloc de apărare pe motiv că recurentul n'a făcut dovada că tatăl său a început să poseadă cu just titlu;

Considerând că legiuitorul român prin actualul codice, spre deosebire de cel francez și respectând tradițiunea consacrată prin art. 3 al legiurii din Muntenia din anul 1847, asupra prescripției împresurării pământurilor, a înscris principiul că titlu proherede este un just titlu, ceea ce rezultă în modul cel mai evident din dispozițiunile art. 1858 al. 4, comb. cu art. 644 și 1897 c. civ.

Că odată stabilit că titlu pro herede este un just titlu, moștenitorul de bună credință poate, unind acest titlu cu o posesiune de zece ani exercitată în condițiunile

legii, să dobândească proprietatea unui imobil conform art. 1895 și urm. c. civ. fără a fi obligat el a face dovada titlului cu care autorul succesiunii a început posesiunea sa;

Că, așa fiind, tribunalul nu avea să se preocupe, în speță, dacă tatăl recurentului, în a cărui succesiune acesta a găsit imobilul, a posedat cu just titlu, întrucât titlul acestuia de moștenitor era suficient, ci era dator să examineze dacă celelalte elemente ale prescripțiunii adică posesiunea și buna credință a recurentului erau dovedite, ceea ce a omis să facă;

Că, prin urmare, tribunalul respingând mijlocul de apărare dedus din prescripțiunea pro herede, a violat dispozițiunile art. 1858 al 4 combinat cu ale art. 1895 și urm. din codul civil și a dat o hotărîre nemotivată, așa că sentința sa urmează să fie casată pentru acest motiv fără a mai intra în cercetarea celui alt motiv;

Pentru aceste motive, Curtea casează, etc.

TRIBUNALUL ILFOV, S. III C. C.

Audiența dela 27 Februarie 1914

Președenția d-lui N. HIOTU, președinte

D. Smedescu cu Zoe și Athanasie Bolintineanu

Sentința civilă o. 172

Acțiune. — Dreptul de a intenta o acțiune. — Dacă pentru preîntâmpinarea unei acțiuni viitoare, se poate face o acțiune. (Art. 66 pr. civ.).

După dispozițiunile art. 66 pr. civ., este în drept să intenteze o acțiune numai acela care cere dela un altul un drept sau un lucru.

Astfel, când nu se cere prin acțiune tranșarea unui diferend existent ci partea voește a preveni o acțiune din partea cuiva, în viitor, asemenea acțiune nu a fost prevăzută de art. 66 proc. civ., care se ocupă numai de rezolvarea conflictelor de interese vii născute între părți.

S'au ascultat d-nii avocați N. Titulescu și I. S. Co-dreanu, pentru reclamant; și

D-l avocat St. Marinescu-Bolintin, pentru pârâți.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea înregistr. la No 23247/913; Considerând că, prin această acțiune reclamantul D. Smedescu cere să se constate că actul dotal al pârâților soții Zoe și Athanasie Bolintineanu, autentificat la No. 6620 din 21 Decembrie 1888 este inopozabil față de dânsul, întrucât acest act dotal nu a fost transcris în registrele Tribunalului Olț, unde se află imobilul construit zestre și pe care îl cumpăraseră, și nici nu a fost transcris în registrele foilor dotale ale Trib. Ilfov în circumscripția căruia domiciliau soții. Reclamantul mai cere și condamnarea soților Bolintineanu la 10000 lei daune pentru paguba cauzată prin ascunderea existenței foei lor dotale. De asemenea solicită că în cazul în care primul capăt de cerere este respins, Tribunalul să condamne pe pârâți la 40000 lei daune pentru faptul că n'au luat inscripția hipotecară la care se obligă prin scrisoarea din 17 Mai 1911, și i-au cauzat astfel și cheltueli inutile;

Având în vedere susținerea părților și concuziunile lor orale precum și cele scrise aflate la dosar;

Având în vedere că, în fapt, se constată și părțile sunt de acord a recunoaște următoarele: la 3 Decembrie 1913, reclamantul D. Smedescu cumpără dela soții Bolintineanu moșia Unchiașu din județul Olț; în anul 1911 acesta o vinde la rândul său unui domn Ionescu, care însă în urma arățărilor făcute află că era dotală și că actul dotal nu era nici înscris la Tribunalul imobilului nici transcris la acel al domiciliului soțului. Intemeiat pe aceste constatări și de teamă ca nu cumva să fie turburat în dreptul lui, cumpărătorul Ionescu re-

ține lui Smedescu o parte din preț până ce acesta va achita chestiunea cu soții Bolintineanu și-l va pune la adăpostul oricărei cereri ale revendicării Reclamantului pentru a putea procura această siguranță achizitorului Ionescu și a putea încasa și acest rest de preț, face acțiunea de față soților Bolintineanu;

Având în vedere că, în drept, în conformitate cu art. 66 proc. civ. este dat să intenteze o acțiune, numai a-celuia care cere dela altul un drept sau un lucru;

Că, în cazul de față, reclamantul solicitând tribunalului ca să constate față de dânsul inopozabilitatea unui act dotal intervenit între părâți de care de fapt aceștia nici nu sau servit, nu se găsește în situația art. 66 pr. civ., întrucât el nu cere nici proprietatea sau posesiunea unui lucru și nici recunoașterea unui drept față de părâți, ci în dorința de a lua o măsură preventivă față de dânsii, el caută numai a provoca o consultațiune juridică din partea tribunalului care să pue pe viitor în imposibilitate pe soții Bolintineanu de a se întemeia pe actul lor de zestre, pentru a întreprinde o eventuală acțiune în anularea vânzării imobilului dotal;

Considerând că, asemenea acțiune, chemată nu a tranșa un diferend existent ci a preveni o altă acțiune din partea cuiva în viitor, nu au fost prevăzute de art. 65 proc. civ., care se ocupă numai de rezolvirea conflictelor de interese vii născute între părți;

Considerând că, argumentările trase de reclamant în favoarea sa din regula: Nu există acțiune fără interes și din consecința ei: cel care are interes are și acțiune, sunt nefondate în speță, întrucât recunoscut este că interesul de care vorbește acea regulă trebuie să fie născut și actual;

Or, în cazul de față, fiind vorba numai de o temere pe care reclamantul ar avea-o ca nu cumva într-o zi părâții să se întemeieze pe actul lor dotal pentru a-l chema în judecată și a cere anularea vânzării moșiei «Unchișu», făcută în disprețul formelor legale, această temere pentru viitor nu constituie un interes născut și actual care să dea drept reclamantului la acțiunea de față în potriva părților;

Că, deci, acțiunea este inadmisibilă și urmează a fi respinsă.

Pentru aceste motive, Tribunalul, respinge etc.

(ss) N. Hiotu, Antoniaide, I. Ștefănescu.

NOTA. — Chestiunea rezolvată prin sentința de

mai sus fiind pendinte dinaintea Curței de apel București secția II, ne oprim a ne pronunța asupra ei până ce instanța superioară își va spune cuvântul său în această importantă chestiune.

(N. R.)

Curtea de casație din Franța

— Audiența din 21 Februarie 1912 —

Mărturisire. — Indivizibilitate. — Cazul când mărturisirea se invoacă numai ca un început de probă scrisă. — Divizibilitate. — Art. 1356 C. civ. fr. (art. 1206 C. civil rom.).

Dacă mărturisirea judiciară este indivizibilă atunci când ea formează o probă, complectă a faptului pretins, aceeași soluție nu mai este admisibilă atunci când ea se consideră numai ca un început de probă scrisă. În acest caz, partea căreia se opune mărturisirea, poate să dovedească prin mijloacele ordinare de probă inexistența sau neverosimilitatea faptului alegat.

(Din Sirey, 1912, partea 1-a, p. 256).

OBSERVAȚIE. — Doctrina și jurisprudența sunt constante asupra acestui punct. Vezi Répert. Sirey, v^o Aven, 323; Pand. fr., cod. v^o, 317, 390 și numeroasele autorități citate acolo; Larombière, *Oblig.*, VII, art. 1356, No. 20; Bonnier, *Tr. des preuves*, No. 356, p. 319 (ed. Larnaude, 1888); Laurent, XX, 200; Aubry et Rau, VIII, § 751, p. 178 (ed. a 4-a), etc. — S'a decis, cu drept cuvânt, că principiul indivizibilității mărturisirei nu se aplică în caz când este vorba de două fapte deosebite, independente unul de altul. Cas. rom. s. I-a, decizia No. 577, din 1 Decembrie 1914. *Curierul Judiciar* din 1915, No. 20, p. 164 (rezumate). Vezi asupra tuturilor acestor chestiuni, D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, tom. VII, p. 335 urm.

(N. R.)

REZUMATELE JURISPRUDENTEI INALTEI NOASTRE CURTI DE CASATIE

CASATIE S. II

Recurenta Soc. Româno-Americană prin d-l avocat Take Ionescu.

* Consolidare. — Hotărîre dată sub vechea lege. — Executarea ei sub noua lege. — Aplicarea formelor prescrise de noua lege. — Art. 43 și 77 legea consolidărilor.

Hotărârile de consolidare definitive care n'au fost executate sub legea veche, trebuiesc executate sub imperiul legii noi după formele prescrise de această din urmă lege, pentru că executarea ori cărei hotărâri trebuie să se facă după legea în vigoare la data executării, iar art. 77 d n noua lege de consolidare nu dispune contrariul în ce privește executarea, ci numai în ce privește judecarea cererilor de consolidare introduse sub imperiul vechii legi ce s'ar afla pendente, dispunând că ele trebuiesc a fi judecate după legea cea veche. (Cas. s. II, decizia civilă No. 107 din 22 Aprilie 1915, prin care s'a casat sentința Trib. Prahova s. I, No. 102/1915).

CASATIE S. III

Recurentul H. Calmanovici prin d-l avocat Al. Bilciurescu.

Iatimata Soc. Dacia România prin d-l avocat Mihail Cristea.

Asigurare. — Acțiune în despăgubire. — Prescripție scurtă. — Moduri de întrerupere. — Clauza prin care se limitează modurile de întrerupere. — Dacă e validă.

Este validă clauza din polița de asigurare prin care se prevede că notificarea făcută societății de asigurare de către asigurat nu întrerupe prescripția acțiunii în despăgubire, care se împlinește la 15 Septembrie a anului în care s'a întâmplat dauna, de oare ce o asemenea clauză limitând și imputînd modurile de întrerupere a prescripției, ea tinde la ameliorarea situației debitorului. (Cas. s. III, decizia No. 397 din 17 Iunie 1915, prin care s'a respins recursul făcut contra deciziei comerciale a Curței de apel Buc. s. IV No. 43/1914)